

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

1. Vtrum solus Deus interius operetur in sacramentis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

Aduerte hic, quod circa eucharistiae sacramentum possunt duo considerari, scilicet ipsum sacramentum (quod nihil aliud est quam actio sacramentalis confisles in consecratione materiae) & potest considerari usus sacramenti, quo Eucharistia percipitur a nobis. Et de primo quidem, an imprimat characterem, sub questione cadere non potest, quia actio illa nihil ponit in animabus nostris: sed ad materiam exteriorē terminatur. De secundo autem Auctor loquitur, reddens rationem quare non imprimat nobis characterē, & cum hoc magnificans ipsum, quod continet Christum, in quo est fons omnium characterum.

Quaest. praeced. ar. 1.

Quaest. 62. ar. 5.

Ca. 3. eccle. hierar. circa prin. illius.

Q. 27. ar. 5.

ta nouae legis imprimatur character.

¶ 2. Praet. Character se habet ad animam, in qua est, sicut consecratio ad res consecratas: sed per quodlibet sacramentū nouae legis homo recipit gratiam sanctificantem, sicut ut supra dictum est, ergo uidetur quod per quodlibet sacramentum nouae legis imprimatur character.

¶ 3. Praet. Character est res & sacramentum. In quolibet autē sacramento nouae legis est aliquid quod est res tantum, & aliquid quod est sacramentum tantum, & aliquid quod est res & sacramentum, ergo per quodlibet sacramentum nouae legis imprimatur character.

SED CONTRA est, quod sacramenta in quibus imprimatur character non reiterantur, eo quod character, est indelebilis, sicut ut dictum est: quaedam autem sacramenta iterantur, sicut patet de penitentia, & matrimonio, ergo non omnia sacramenta imprimunt characterem.

RESPON. Dicendum, quod sicut supra dictum est sacramenta nouae legis ad duo ordinantur: scilicet in remedium peccati, & ad cultum diuinum. Est autem omnibus sacramentis commune, quod per ea exhibetur aliquod remedium contra peccatum, per hoc quod gratiam conferunt: non autem omnia sacramenta ordinantur directe ad diuinum cultum: sicut patet de penitentia, per quam homo liberatur a peccato: non autem per hoc sacramentum exhibetur homini aliquid de nouo, pertinens ad diuinum cultum, sed restituitur in statum pristinum. Pertinet autem aliquod sacramentum ad diuinum cultum tripliciter: uno modo, per modum ipsius actionis alio modo, per modum agentis: tertio modo, per modum recipientis. Per modum quidem ipsius actionis pertinet ad diuinum cultum eucharistia, in qua principaliter diuinus cultus consistit, in quantum est ecclesiae sacrificium: & per hoc idem sacramentum non imprimatur homini character: quia per hoc sacramentum non ordinatur homo ad aliquid aliud ulterius agendum, vel recipiendum in sacramentis, cum potius sit finis & consummatio omnium sacramentorum, ut Dionysius dicit 3. c. Eccle. hierar. continet tamē in se ipsum Christum, in quo non est character: sed tota sacerdotii plenitudo. Sed ad agentes in sacramentis, pertinet sacramentum ordinis: quia per hoc sacramentum deputantur homines ad sacramentum baptismi: quia per ipsum homo accipit potestatem recipiendi alia ecclesiae sacramenta, unde baptismus dicitur esse ianua omnium sacramentorum. Ad idem etiam ordinatur, quodammodo confirmatio, ut infra suo loco dicitur. sicut & ideo per haec tria sacramenta character imprimatur, scilicet per baptismum, confirmationem, & ordinem.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod per omnia sacramenta sit homo particeps sacerdotii Christi, utpote percipiens aliquem effectum eius: non tamen per omnia sacramenta aliquis deputatur ad agendum aliquid vel recipiendum, quod pertineat ad cultum sacerdotii Christi: quod quidem exigitur ad hoc, quod

sacramentum characterem imprimat.

AD SECUNDUM dicendum, quod per omnia sacramenta sanctificatur homo, secundum quod sanctitas importat munditiam a peccato, quae fit per gratiam: sed specialiter per quaedam sacramenta, quae characterem imprimunt, homo sanctificatur quaedam consecratione, utpote deputatus ad diuinum cultum: sicut etiam res inanimatae sanctificari dicuntur, in quantum diuino cultui deputantur.

AD TERTIUM dicendum, quod licet character sit res & sacramentum, non tamen oportet omne id, quod est res & sacramentum, esse characterem: quid autem sit res & sacramentum, in alijs sacramentis infra * dicitur.

QVAESTIO LXIII.

De causa sacramentorum, in decem articulis diuisa.

Super Quaestiois sexagesimae articulum primum.

DEINDE considerandum est de causa sacramentorum, siue per auctoritatem, siue per ministerium.

ET CIRCA hoc quaeruntur decem.

- ¶ Primo, Vtrum solus Deus interiorius operetur in sacramentis.
- ¶ Secundo, Vtrum institutio sacramentorum sit solum a Deo.
- ¶ Tertio, De potestate, quam Christus habuit in sacramentis.
- ¶ Quarto, Vtrum illam potestatem potuerit alijs communicare.
- ¶ Quinto, Vtrum potestas ministerij in sacramentis, conueniat malis.
- ¶ Sexto, Vtrum mali peccent dispensando sacramenta.
- ¶ Septimo, Vtrum angeli possint esse ministri sacramentorum.
- ¶ Octauo, Vtrum intentio ministerij requiratur in sacramentis.
- ¶ Nono, Vtrum requiratur ibi recta fides: ita scilicet, quod infidelis non possit tradere sacramenta.
- ¶ Decimo, Vtrum requiratur ibi recta intentio.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum solus Deus operetur interiorius ad effectum sacramenti.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur, quod non solus Deus, sed etiam minister interiorius operetur ad effectum sacramenti. Interior enim sacramenti effectus, est ut homo purgetur a peccatis, & illuminetur per gratiam: sed ad ministros ecclesiae pertinet purgare, illuminare & perficere, ut patet per Dionysium in 5. c. Cele.

Titulus clarus est.

In corpore una ponitur distinctio bi membris cum duabus conclusionibus singulis, iuxta singula membra, distinctio est: Operari effectum contingit vel per modum principalis agentis, vel per modum instrumenti. Prima conclusio est, solus Deus primo modo operatur effectum interiorum sacramenti. Et probatur dupliciter, ut patet clare in littera. Secunda uero conclusio est: Homo potest operari ad interiorum effectum sacramenti secundo modo. Et probatur quia minister habet rationem instrumenti, &c.

Aduerte hic, quod cum in littera dicitur, Solus Deus est causa gratiae, intelligas de causa principali: quoniam de illa est sermo in prima conclusione, pro qua hoc dicitur, & superius determinatum est sacramenta causare instrumentaliter gratiam. Et hic in secunda conclusione dicitur, hominem ministerialiter causare interiorum effectum sacramenti eadem ratione, quia sacramentum est causa gratiae: quoniam ministro operatur Deus, sicut & sacramentali locutione, ut instrumento ad causandum interiorum effectum sacramenti. Immo una eademque vis instrumentalis perfecta est

In materia causae, in specie

Titulus clarus est

D. 4. ar. 1.

Infra ar. Et 4. dicitur q. 2. ar. 1.

in sacramento & ministro: sicut in verbis & rebus, ea ratio est: quia minister non est nisi in necessitate requisitus ad perfectionem sacramenti concurrat. Omnibus autem requisitis ad perfectionem sacramenti, minor principale agens, quod est Deus, ut partialibus concurrentibus ad perfectendum sacramentum unum: quod est in eis ut partialibus cum curcibus ad perfectionem instrumentum unum: in uno vero instrumentum, quomodoque requiritur partialia, una eademque perfecta instrumenta-
 In responsione ad secundum, dubium occurrit, an gratia interior gradus comprehendatur sub annexis, quæ per deotionem ministri impetrari possunt recipienti sacramenti. Et est ratio dubii: quia si comprehenditur sub annexis, sequitur precedentia verba literæ (scilicet effectus sacramenti non datur melior per meliorem ministrum) esse falsam, quoniam si ex deotione ministri, intentione gratia datur, ut dicitur, uel absolute, constat quod melior effectus datur per meliorem ministrum, cum gratia ipsa sit effectus sacramenti. In oppositum autem est, quod nulla ratio apparet, quare alia dona Dei possint habere rationem annexi impetrabilis per deotionem ministri, & maiors gratia non possit habere rationem annexi huiusmodi. Potest enim deus minister hoc sicut & alia a diuine misericordie largitate impetrare.
 Ad hoc dicitur, quod cum minister sacramenti non sit deotionis conditionis ministrando sacramentum, quam non ministrat, & similiter recipiens non sit ex receptione deotionis conditionis, nec diuina largitas ex hoc quod impeditur sacramentum accipi, consequens est, ut possit

hierat. ergo videtur quod non solum Deus, sed etiam ministri ecclesie interius operentur ad sacramenti effectum.

¶ 2 Præterea. In collatione sacramentorum, quædam orationum suffragia proponuntur: sed orationes iustorum sunt magis apud Deum exaudibiles, quam quorumcumque, secundum illud Ioan. 9. Si quis Dei cultor est, & uoluntatem eius facit, hunc Deus exaudit. ergo videtur quod maiorem effectum sacramenti consequatur ille, qui recipit ipsum a bono ministro. sic ergo & minister aliquid operatur ad interiorum effectum, & non solum Deus.

¶ 3 Præterea. Dignior est homo, quam res inanimata: sed res inanimata aliquid operatur ad interiorum effectum: nam aqua corpus tangit, & cor abluit, ut Augustinus* dicit super Ioan. ergo homo aliquid operatur ad interiorum effectum sacramenti, & non solum Deus.

SED CONTRA est, quod dicitur Romano. 8. Deus est qui iustificat. Cum ergo interior effectus omnium sacramentorum sit iustificatio, videtur quod solum Deus operetur interiorum effectum sacramenti.

RESPONDEO. Dicendum, quod operari aliquem effectum, contingit dupliciter, uno modo per modum principalis agentis: alio modo per modum instrumenti. Primo igitur modo, solum Deus operatur interiorum effectum sacramenti: tum, quia solum Deus illabitur animæ, in qua sacramenti effectus existit, ubi non est, tunc, quia gratia quæ est interior sacramenti effectus, est a solo Deo, ut in secunda parte dictum est.*

Character etiam, qui est interior quorundam sacramentorum effectus, est uirtus instrumentalis, quæ manat a principali agente, quod est Deus: secundo autem modo, homo potest operari ad interiorum effectum sacramenti, in quantum operatur per modum ministri. nam eadem ratio est ministri, & instrumenti: utriusque enim actio exterius adhibetur: sed sortitur effectum interiorum ex uirtute principalis agentis, quod est Deus.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod purgatio, secundum quod attribuitur ministris ecclesie non est a peccato: sed dicuntur diaconi purgare, in quantum uel im-

mundos eiciunt a cœtu fidelium: uel eos sacris admonitionibus disponunt ad sacramentorum receptionem. Similiter etiam sacerdotes illuminare dicuntur sacramentum populum, non quidem gratiam infundendo, sed sacramenta gratie tradendo, ut patet per Dionysium* ibidem.

AD SECUNDUM dicendum, quod orationes quæ dicuntur in sacramentorum collatione, proponuntur Deo, non ex parte singularis personæ, sed ex parte totius ecclesie, cuius preces sunt apud Deum exaudibiles, secundum illud Matth. 18. si duo ex uobis cõfenserint super terram, de omni re quamcumque petierint, fiet illis a patre meo. Nihil tamen prohibet, quin deuotio uiri iusti, ad hoc aliquid operetur: illud tamen quod est sacramenti effectus, non impetratur oratione ecclesie uel ministri, sed ex merito passionis Christi, cuius uirtus operatur in sacramentis, ut dictum est.* unde

Effectus sacramenti non datur melior per meliorem ministrum. Aliquid tamen annexum impetrari potest recipienti sacramentum, per deuotionem ministri: nec tamen minister illud operatur, sed impetrat operandum a Deo.

AD TERTIUM dicendum, quod res inanimata non operantur aliquid ad interiorum effectum, nisi instrumentaliter, ut dictum est.* Et similiter homines non operantur ad sacramentorum effectum, nisi per modum ministri, ut dictum est.

ARTICVLVS II.

Utrum sacramenta sint solum ex institutione diuina.

AD SECUNDUM sic procedit. Videtur, quod sacramenta non sint solum ex institutione diuina. Ea enim quæ sunt diuinitus instituta, traduntur nobis in sacra scriptura, sed quædam aguntur in sacramentis, de quibus nulla fit mentio in sacra scriptura, puta de criminate quo homines confirmantur, & de oleo, quo sacerdotes inunguntur, & de multis aliis rari uerbis quam factis, quibus utimur in sacramentis. non ergo sacramenta sunt solum ex institutione diuina.

¶ 2 Præterea. Sacramenta sunt quædam signa: res autem sensibiles naturaliter quædam significant, nec potest dici quod Deus qui-

minister impetrare maiorem gratiam recipienti sacramentum, quam sit illa quæ regulariter per sacramentum datur, aut quæ illi seclusa ministri deuotione daretur, sicut posset eandem maiorem gratiam extra ministerium sacramenti impetrare, ac per hoc maioritas gratie potest habere rationem annexi impetrabilis ex ministri deuotione. Nec propterea sequitur, quod maior seu melior effectus sacramenti datur per meliorem ministrum: quoniam maioritas illa impetrata non haberet rationem effectus sacramenti, sed rationem annexi effectui sacramenti, & esset effectus a solo Deo concomitantè ad sacramentum, impetratus ex deuotione ministri.

Loco citato in arg.

Q. 62. art. 9.

Super Questionis sexagesimæ quartæ articulum secundum.

Titulus clarus est.

In corpore una conclusio, solum deus est sacramentorum institutor. Probatur, uirtus sacramenti est ab institutore sacramenti: sed uirtus sacramenti est a solo Deo, ergo solum Deus est sacramentorum institutor. Maior probatur: instrumentum habet uirtutem a principali agente: sacramentum est instrumentum ad spirituales effectus, & principale agens respectu sacramenti, non est uirtus tantum sacramentum, sed instituens ipsum, ergo uirtus sacramenti est ab institute ipso. Processus totus est clarus. Et secunda pars minoris istius prolylogitimi declaratur in litera, dicitur inueniendus duplex agens respectu sacramenti, & ex exclusione unius membri, scilicet agentis per modum uertens inferitur reliquum, scilicet agens instituentem, esse agens principale, ac per hoc a quo est uirtus sacramenti.

In corp. art. ibid.

4. dist. 3. q. 1. ar. 1. c. 2. cor. Et dist. 5. q. 1. ar. 1.

¶ Nota

D. 4. P. 2. q. 1. art. 1.

fra. art. 1. c. 4. dist. 5. q. 1. ar. 1.